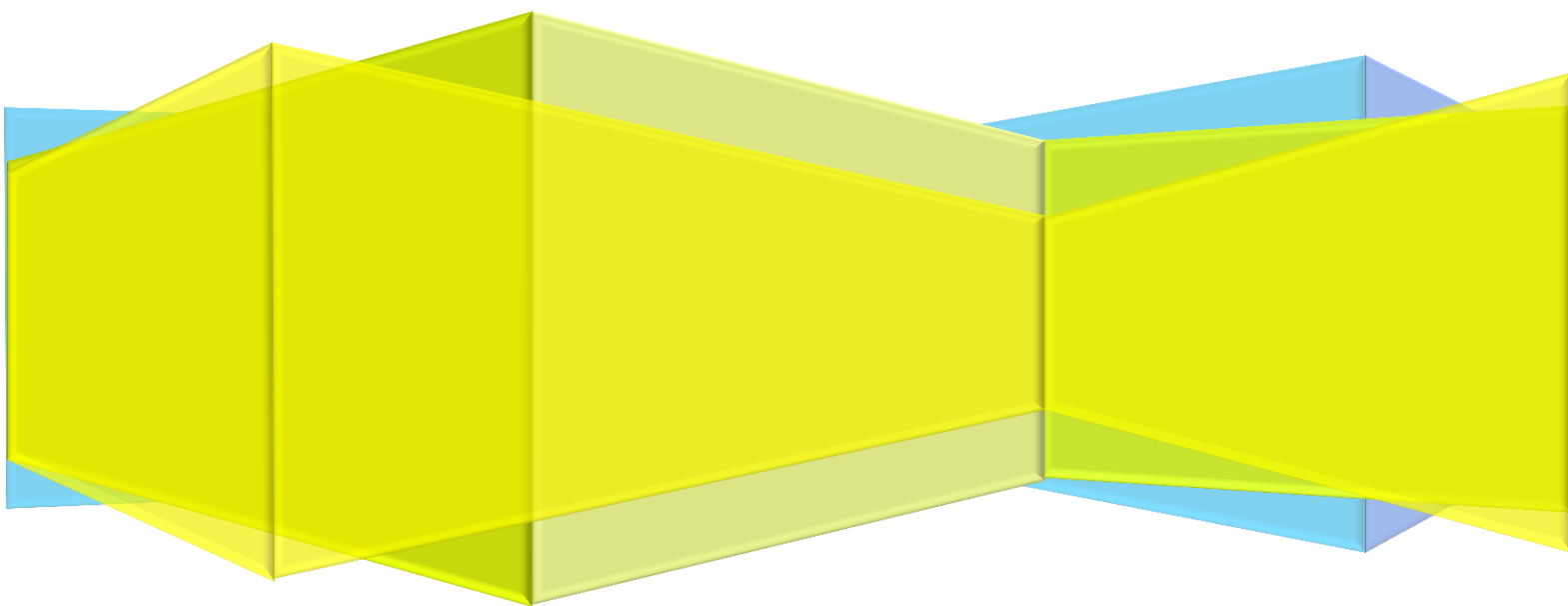

Ekonomia społeczna Jesteśmy na TAK!

**Poradnik dla praktyków rozwijających
sektor ekonomii społecznej na lata 2014-2020
- wybrane aspekty**

**Informator dla gmin i organizacji pozarządowych
subregionu chełmsko-zamojskiego**

„Projekt współfinansowany ze środków Programu Fundusz Inicjatyw
Obywatelskich”

Publikacja została wydana przez Stowarzyszenie Wspierania Aktywności Społecznej Stella w ramach zadania „Ekonomia społeczna? Jesteśmy na tak! Współfinansowanego ze środków programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich

Autorzy: Andrzej Trzeciecki , Katarzyna Sokołowska

Wydawca:

Stowarzyszenie Wspierania Aktywności Społecznej Stella
ul Zawalna 21, 22-145 Dubienka
www.swasstella.pl poczta@swasstella.pl

SŁOWO WSTĘPU

Stowarzyszenie Wspierania Aktywności Społecznej STELLA w 2015 r. kontynuuje projekt w ramach *Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich, Priorytet 2. Aktywne społeczeństwo, Działanie 6. Rozwój przedsiębiorczości społecznej*, inicjatywę projektową pt.: „Ekonomia społeczna? Jesteśmy na Tak!”. Praktyka działań projektowych została wsparta zamiarem przekazania w formie publikacji najistotniejszych informacji z obszaru dzisiejszej ekonomii społecznej, będących w mniemaniu realizatorów projektu jednym z punktów wyjściowych dla pomysłowości i inicjatywności obywatelskiej w subregionie chełmsko - zamojskim.

Rok 2015 dla ekonomii społecznej oznacza zupełnie nową jej pozycję w kształtowaniu warunków rozwoju lokalnego, która poparta jest przede wszystkim przyjęciem przez Radę Ministrów w dniu 12 sierpnia 2014 r. dwóch dokumentów operacyjno-wdrożeniowych, a mianowicie: *Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej* (KPRES) oraz „*Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020. Nowy wymiar aktywnej integracji* (KPPUWS). Oba dokumenty mają charakter centralny, a ich odpowiednikiem są regionalne programy promocji, upowszechniania i rozwoju ekonomii społecznej. Województwo Lubelskie dysponuje takim planistycznym programem - *Wieloletni regionalny plan działań na rzecz promocji i upowszechniania ekonomii społecznej oraz rozwoju instytucji sektora ekonomii społecznej i jej otoczenia w województwie lubelskim na lata 2013 – 2020* (uchwała nr CLXXXVI/3830/2013 Zarządu Województwa Lubelskiego z dnia 2 lipca 2013 r.).

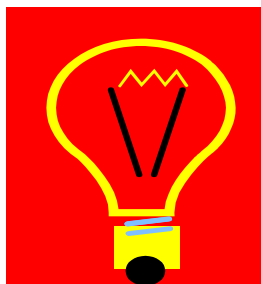
Cele regionalnego programu ekonomii społecznej na lata 2013 -2020 można osiągnąć jeśli uwzględni się kilka wskazówek przy tworzeniu warunków rozwoju ekonomii społecznej w gminach, tworzeniu platform współpracy sektorowej i instytucjonalnej, inicjowaniu aktywności lokalnej za pomocą narzędzi ekonomii społecznej oraz likwidowaniu barier dostępności do zasobów i usług społecznych dla grup najbardziej narażonych na ubóstwo i wykluczenie społeczne.

Stąd też, niniejsza publikacja zatytułowana „Ekonomia społeczna? Jesteśmy na Tak!”, przynosi przede wszystkim treści stanowiące praktyczne wskazówki, z których skorzystanie

powinno pozwolić łatwiej budować koncepcje projektowe, aplikować o środki finansowe z Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Część z tych wskazówek obejmuje rezultaty wypracowane w poprzedniej perspektywie finansowej 2008-2013 w ramach różnych projektów systemowych, a także dorobek zmian legislacyjnych, jakie wprowadzone zostały do 2014 roku w niektórych obszarach polityki społecznej, a które przydatne są dla zainteresowanych rozwojem sektora ekonomii społecznej.

Układ redakcyjny publikacji został skonstruowany tak, aby stała się ona raczej informatorem dla przedstawicieli różnych instytucji i podmiotów działających w szeroko pojętej polityce społecznej oraz ekonomii społecznej. Dlatego też, odstąpiono od prezentowania tradycyjnego spisu treści a także podsumowania. Każda z prezentowanych części niniejszej publikacji jest odrębną kwestią, ważną dla obecnych i przyszłych inicjatorów aktywności obywatelskiej.

/ - / Zespół Redakcyjny

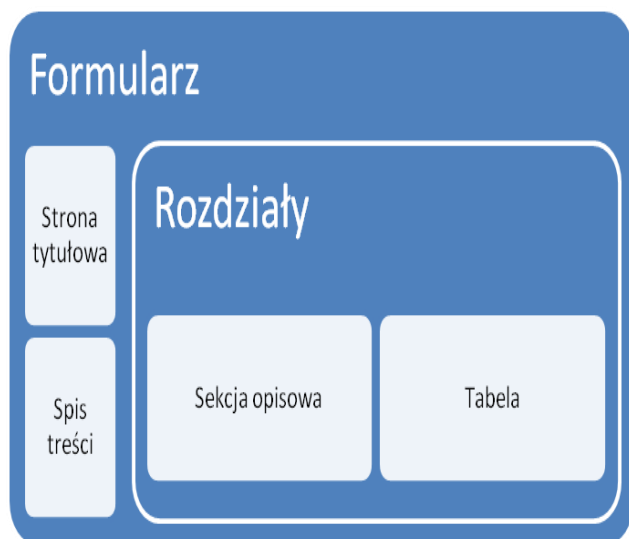
***Własny pomysł na podmiot ekonomii społecznej zawsze poprzedź diagnozą lokalnego środowiska.
Czy wiesz gdzie znajduje się najbliższe źródło informacji?***

Każda instytucja, organizacja pozarządowa lub grupa inicjatywna przymierzająca się do ukierunkowania swoich działań w okresie 2014-2020 na włączenie się w proces tworzenia i rozwijania podmiotów sektora ekonomii społecznej winna poprzedzić swój zamiar dokonaniem rozpoznania potrzeb lokalnego środowiska. Mając na uwadze fakt, że oddziaływania podmiotów ekonomii społecznej są odzwierciedleniem kilku istotnych funkcji społecznych i gospodarczych, zwłaszcza w kontekście poprawy sytuacji grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, takie rozpoznanie ma swoje uzasadnienie. Funkcje podmiotów ekonomii społecznej są skorelowane przede wszystkim z tworzeniem nowych miejsc pracy (zwanymi często alternatywnymi wobec komercyjnego rynku), zwiększaniem zatrudnialności grup zagrożonych wykluczeniem, a także dostarczaniem takich usług socjalnych, których nie oferuje sektor prywatny lub publiczny (usług szeroko pojmowanych, łącznie z edukacją, aktywizacją społeczną, kulturą i zdrowiem).

Dokonanie rozpoznania w kontekście utworzenia konkretnego rodzaju podmiotu ekonomii społecznej związane jest z przeprowadzeniem diagnozy nie tylko pod kątem ilościowym zasobu organizacyjno-instytucjonalnego ale także pod kątem skali zagrożeń, zaliczanych do przyczyn wykluczenia społecznego oraz wielkości grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. Taka diagnoza wymaga dostępu do szeregu informacji statystycznych, wskaźników tendencji rozwoju danego zjawiska społecznego oraz danych ilustrujących aktualny i prognozowany stan w wymiarze ilościowo-rzeczowym oraz finansowym.

Od 2012 r. w każdej gminie, powiecie czy województwie sporządzana jest ocena zasobów pomocy społecznej za pomocą specjalnie skonstruowanego elektronicznego narzędzia (formularza OZPS) umieszczonego w Statystycznej Aplikacji Centralnej.

Coroczne dokonywanie tej oceny odbywa się na mocy przepisu art.16a ustawy z dn. 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Formularz OZPS wypełniają jednostki organizacyjne pomocy społecznej szczebla gminy i powiatu, a następnie przesyłają go elektronicznie do regionalnych ośrodków polityki społecznej.

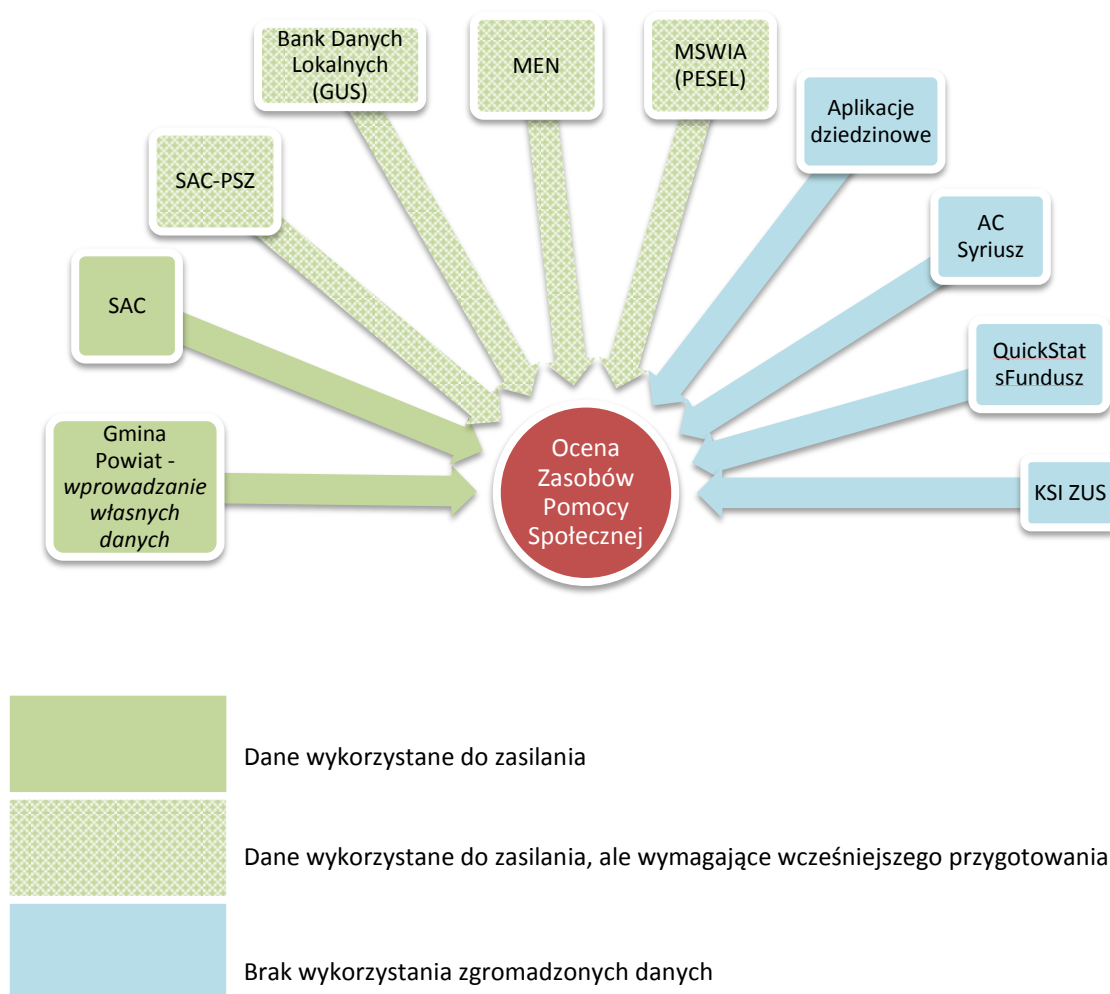
Konstrukcja formularza OZPS składa się z kilku części:

- Strona tytułowa – na której umieszczono podstawowe informacje, jak: tytuł dokumentu, rok oceny, autorzy dokumentu,
- Spis treści - tworzony na podstawie rozdziałów, służący do nawigacji po dokumencie,
- Rozdziały - pozwalające na rozdzielenie poszczególnych merytorycznych części dokumentu.
- Tabele - porządkujące informacje niezbędne do właściwego przeprowadzenia oceny. Ich zawartość uzupełniana będzie na poziomie gminy i powiatu.
- Sekcje opisowe – służące skomentowaniu zawartości tabel oraz wprowadzenie dodatkowych informacji dotyczących merytoryki rozdziału.

System SAC zapewnia automatyczne zasilanie komórek formularza OZPS z niektórych źródeł danych. W pierwszej edycji aplikacja OZPS była skompilowana z bazami danych pomocy społecznej, rynku pracy, edukacji etc., a w miarę kolejnych lat następuje rozszerzanie możliwości automatycznego wpisywania danych o kolejne obszary. To wielkie ułatwienie dla sporządzania oceny oraz formułowania na jej podstawie stosownych rekomendacji dla rad gmin, rad powiatów oraz sejmików województw.

Pierwszy poglądowy schemat z 2012 r. automatycznego, elektronicznego zasilania komórek formularza OZPS przedstawiono na poniższym rysunku nr 1.

Rys.1 Schemat źródeł zasilania formularza OZPS z 2011 r.

Źródło: opracowania IRSS w ramach projektu systemowego „Koordynacja na rzecz aktywnej integracji”, dotyczące tematyki zadania „Bilans potrzeb pomocy społecznej – narzędzie oceny zasobów pomocy społecznej”, Warszawa 2012-2013

Sporządzony formularz OZPS za dany rok zawiera szereg informacji, które można wykorzystać do stworzenia własnej diagnozy aktualnego stanu lokalnego zapotrzebowania na funkcjonowanie danego podmiotu sektora ekonomii społecznej, w którym wyróżnia się takie jednostki jak np.: przedsiębiorstwo społeczne, centrum integracji społecznej, klub integracji społecznej, zakład aktywności zawodowej, warsztat terapii zajęciowej, organizacja pozarządowa prowadząca zarówno działalność odpłatną, jak i nieodpłatną pożytku publicznego, podmiot sfery gospodarczej utworzony w związku z realizacją celu społecznego (spółdzielnia socjalna).

Kto dysponuje danymi OZPS?

odpowiedź:
każdy
ośrodek pomocy społecznej
mimo, że zadanie należy do
obowiązków jednostki
samorządu terytorialnego

Sporządzania oceny zasobów pomocy społecznej mieści się w wprowadzie w przepisach o pomocy społecznej, ale jest ono jednak obowiązkiem danej jednostki samorządu terytorialnego, a nie konkretnej jednostki organizacyjnej pomocy społecznej. Stąd też, współpraca pomiędzy poszczególnymi instytucjami z terenu gminy lub powiatu, przygotowanie danych i ich

przekazanie OPS czy PCPR jest niezbędne dla sporządzenia oceny zasobów. Praktyka okresu 2012 – 2014 pokazała, że ciężar sporządzenia OZPS wpisał się w zadania jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, które dysponują danymi zawartymi w elektronicznych formularzach OZPS. Stąd też, warto przy dokonywaniu rozpoznania lokalnego środowiska nawiązać kontakt z miejscowym OPS, PCPR, lub ROPS. Dzięki temu kontaktowi uzyskać można wiedzę dla kilku istotnych obszarów własnej diagnozy jakimi są:

1. Dane o sytuacji demograficznej i społecznej (tabela 1):

Informacje dotyczące ludności na danym terenie, jej zróżnicowania pod względem wieku, płci, dane o liczbie rodzin, o grupach wiekowych, aktywności zawodowej, długotrwałym bezrobociu, itd.

2. Infrastruktura społeczna (tabela 1):

W tej części Tabeli 1 znajdują się informacje na temat infrastruktury społecznej, służącej wsparciu rodziny w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych i zaspokojeniu podstawowych jej potrzeb: (a) mieszkaniowych i deficytów w tym zakresie, (b) opiekuńczych – w formie miejsca w żłobku i przedszkolu oraz deficytów w tym zakresie, (c) edukacyjnych – dostęp do placówek oświatowych, bibliotek świetlic i klubów, (d) wypoczynku i rekreacyjnych – możliwości organizacji czasu wolnego i rozwijania zainteresowań w formie aktywności sportowej, czy kulturalnej, oraz (e) zdrowotnych – dostępność podstawowej opieki medycznej.

Jaki rodzaj informacji można uzyskać z formularza OZPS?

odpowiedź:

każda tabela zawiera zbiór
danych liczbowych oraz
wskaźników o tendencjach
rozwojowych.

3. Dane o korzystających z pomocy i wsparcia (tabela 2)

Tabela gromadzi informacje o klientach instytucji pomocowych, uwzględniając zarówno kategorie beneficjentów, liczbę osób i rodzin korzystających z pomocy, przyczyny ubiegania się o pomoc, jak również rodzaje i wielkość udzielonego wsparcia.

Na podstawie zgromadzonych tu informacji możemy pokusić się o nakreślenie profilu typowego klienta, osoby lub rodziny, w naszej gminie korzystającej z pomocy społecznej.

4. Inne rodzaje pomocy i świadczeń (tabela 3)

Dane pokazują możliwości pomocy, głównie finansowej, jakie wynikają z innych przepisów niż ustawa o pomocy społecznej. Informacje o wielkości tak udzielonego wsparcia posłużą do analizy sytuacji materialnej rodzin objętych pomocą. Rodzaj wypłacanych świadczeń wskazuje na rodzaj niezaspokojonych potrzeb, dzięki czemu możemy pokusić się o analizy dotyczące warunków życia rodzin pozostających w kręgu zainteresowania instytucji pomocowych, instytucji reintegracji społecznej i zawodowej, czy też podmiotów ekonomii społecznej.

5. Zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia (tabela 4)

Dane zebrane w tabeli wskazują na możliwości przygotowania oferty pomocowej, na przykład w formie pakietu usług dla osoby lub rodziny - kompleksowej pomocy możliwej do uruchomienia w ramach działalności różnych lokalnych instytucji lub organizacji społecznych. Należy podkreślić, że znajomość oferty i zasobów środowiskowych jest punktem wyjścia do

**Zasoby instytucjonalne –
a więc otoczenie
dla przyszłego podmiotu
sektora ekonomii społecznej**

budowania partnerstw lokalnych. Rozwiązywanie nawet jednostkowych problemów bardzo często wymaga interdyscyplinarnego podejścia. Tabela pokazuje zasoby instytucjonalne, które są do wykorzystania w różnych obszarach, na przykład bezrobocie, opieka nad dzieckiem i rodziną, bezdomność, niepełnosprawność, przemoc,

uzależnienia – tzw. sprzymierzeńców ekonomii społecznej. Dzięki tabeli zgromadzimy kompleksową informację o funkcjonujących na naszym terenie instytucjach, świadczących szeroko rozumianą pomoc i wsparcie, najczęściej o charakterze specjalistycznym, liczbie miejsc, jakie one oferują czyli informacje na temat ich potencjału. Dane tabeli mogą posłużyć do zilustrowania dostępności oferty pomocowej w postaci usług świadczonych

w wykazanych instytucjach. Równie dobrze może się okazać, że nie wszystkie, wskazywane w formularzu OZPS podmioty działają na naszym terenie. Odpowiedź na pytanie dlaczego oraz czy to dobrze, czy źle zależeć będzie od rodzaju problemów, jakie wcześniej zdiagnozowaliśmy. Jednocześnie będzie krokiem w stronę sformułowania rekomendacji – rozważenia celowości tworzenia nowych instytucji i podmiotów, które mogą okazać się bardzo dobrym miejscem dla ekonomii społecznej.

6. Potrzeby finansowe na zwiększenie zasobu instytucjonalnego (tabela 5)

Przy pomocy informacji z tej tabeli dowiemy się ile środków potrzeba aby utrzymać i zwiększyć istniejące zasoby. Wskazanie potrzeb finansowych niezbędnych dla utrzymania bądź zwiększenia zasobów instytucjonalnych nie zawsze musi oznaczać, że natychmiast zostaną one w kolejnym roku budżetowym uwzględnione. Jednak z istoty planowania wynika właśnie konieczność sygnalizowania braków.

7. Kadra jednostki organizacyjnej pomocy społecznej (tabela 6)

Informacje to dane o: (a) zatrudnieniu pomocniczym w OPS, oraz (b) zespołach pracy socjalnej i integracji społecznej. Dzięki tym informacjom mamy możliwość odniesienia się do kwestii związanych z praktyczną realizacją zadań pomocowych. Ogrom zadań przekazanych do realizacji OPS-om z jednej strony wymaga zatrudnienia odpowiedniej liczby personelu, ale może też być zlecana. Tu może przyjść z pomocą zewnętrzna inicjatywa przejęcie (zlecenia niektórych zadań) nowym instytucjom sektora ekonomii społecznej.

**Kadra pomocy społecznej –
do rozważenia przez podmiot
ekonomii społecznej
współpracy w przyjęciu
wykonywania niektórych
usług**

8. Koszt zasobu instytucjonalnego (tabela 7)

To informacje na temat nakładów na wszystkie instytucjonalne formy wsparcia, które są utrzymywane z budżetu rządu bądź samorządu, związane z wykonywaniem zadań własnych i zleconych w obszarach udzielanej pomocy i wsparcia.

9. Środki finansowe na wydatki pomocy społecznej (tabela 8)

Tabela ilustruje zasoby i wydatki jednostek organizacyjnych pomocy społecznej – wg paragrafów klasyfikacji budżetowej. Tu można odnaleźć dane związane z kosztami działania instytucji ale też te, które dotyczą środków bezpośrednio przekazanych beneficjentom systemu.

10. Aktywność projektowo - programowa (tabela 9)

Zapoznanie się z danymi pozwala zilustrować nie tylko ile osób skorzystało z dodatkowych form pomocy, ale też problemy, na jakie udało się odpowiedzieć. Zgodnie bowiem z zasadą właściwą dla metody projektowej, projekt jest odpowiedzią na zidentyfikowany problem: „nie ma problemu – nie ma projektu”.

11. Współpraca z organizacjami pozarządowymi – zadania zlecone w obszarze pomocy i wsparcia (tabela 10)

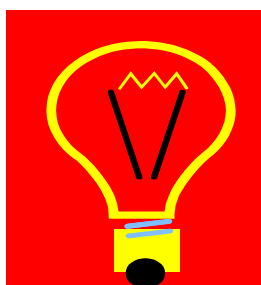
Interesująca jest tu wiedza o aktywności mieszkańców społeczności lokalnej i liczbie tak zwanych oddolnych inicjatyw obywatelskich. Udział organizacji pozarządowych w realizacji zadań z zakresu polityki społecznej świadczy też poniekąd o możliwościach w zakresie budowania oferty pomocowej dla lokalnego środowiska.

**Dane statystyczne to nie
wszystko
–
ważna jest analiza
wskaźników**

12. Wskaźniki OZPS (tabela 12)

Formularz OZPS pozwala posługiwać się wiedzą zarówno w celach diagnostycznych jak i ewaluacyjnych, gdyż pozwala uchwycić w postaci liczbowej zmiany, jakie nastąpiły w wyniku podejmowanych działań i tym samym odpowiedzieć

na pytanie czy jest tak, jak zakładaliśmy? (zgodność działań z kierunkami wyznaczonymi w lokalnej polityce społecznej). Temu służą wskaźniki. Tabela 12 podzielona jest na części: 12.1 Kadra kierownicza; 12.2. Kadra pracowników socjalnych; 12.3 Wskaźniki zasobów; 12.4. Aktywność; 12.5. Osoby i rodziny korzystające z pomocy i wsparcia; 12.6 Powody przyznania pomocy; 12.7 Pomoc w formie świadczeń; 12.8. Pomoc w formie usług; 12.9. Pomoc instytucjonalna; 12.10. Odmowy pomocy i wsparcia; oraz 12.11. Budżet polityki społecznej.

Struktura sektora ekonomii społecznej – warto zapamiętać definicje jakie będą obowiązywały w programach PO WER i RPO

W dniu 12 sierpnia 2014 r. Rada Ministrów przyjęła w drodze uchwały nr 164 (MP z 2014 r., poz. 811) dokument o znaczeniu strategicznym dla rozwoju sektora ekonomii społecznej pt.: *Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej*. Dla zainteresowanych rozwojem, tworzeniem i organizowaniem podmiotów ekonomii społecznej ważna jest definicyjna struktura sektora, wyróżniająca określone typy tych podmiotów. W rządowym dokumencie zaprezentowano polską definicję obszaru ekonomii społecznej, która brzmi:

„Ekonomia społeczna to sfera aktywności obywatelskiej, która poprzez działalność ekonomiczną i działalność pożytku publicznego służy: integracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych marginalizacją społeczną, tworzeniu miejsc pracy, świadczeniu usług społecznych użyteczności publicznej (na rzecz interesu ogólnego) oraz rozwojowi lokalnemu.”¹.

Sektor ekonomii społecznej, który w okresie 2014-2020 może liczyć na wsparcie finansowe w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Europejskiego Funduszu

Rozwoju Regionalnego, obejmuje cztery podstawowe grupy podmiotów:

- Przedsiębiorstwa społeczne,
- Podmioty reintegracyjne,
- Podmioty działające w sferze pożytku publicznego,
- Podmioty sfery gospodarczej, utworzone w celu

realizacji celu społecznego lub dla których cel społeczny

jest racją dla działalności komercyjnej (np. ZAZ, Spółdzielnia socjalna).

¹ Załącznik do Uchwały nr 164 RM z 12 sierpnia 2014 pt.: Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej, Monitor Polski z 24 września 2014 r., poz. 811, s. 15.

Dla przybliżenia **rozdzielania typów podmiotów sektora ekonomii społecznej** przytoczone zostaną poniżej robocze definicje, które także występują w przygotowanym przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju dokumencie pt.: *Wytyczne w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem*

**Definicja
przedsiębiorstwa
społecznego**

**-
konieczne jest
uchwalenie odrębnej
ustawy**

*środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020*². I tak:

1. Przedsiębiorstwo społeczne to podmiot prowadzący działalność gospodarczą wyodrębniony organizacyjnie i rachunkowo, który prowadząc taką działalność ukierunkowany jest na integrację społeczną i zawodową lub

świadczenie usług użyteczności publicznej. W obu przypadkach takie przedsiębiorstwo musi przestrzegać zasady zatrudnienia określonego odsetka osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym lub o określonym stopniu niepełnosprawności. Dla celów integracji społecznej i zawodowej określono, że musi to być poziom co najmniej 50% osób pochodzących z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym lub 30% niepełnosprawnych o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności. Dla celów usług społecznej użyteczności publicznej musi być także określony cel prozatrudnieniowy - zatrudnienie minimum 20% osób z określonych grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. Jedną z cech charakterystycznych przedsiębiorstwa społecznego ma być specyficzna gospodarka zyskiem lub nadwyżką bilansową, które nie mogą być rozdzielane pomiędzy udziałowców. Obie kategorie finansowe są przeznaczone na wzmocnienie potencjału przedsiębiorstwa jako kapitał niepodzielny oraz w określonej części na reintegrację zawodową i społeczną (w przypadku przedsiębiorstw o charakterze zatrudnieniowym) lub na działalność pożytku publicznego prowadzoną na rzecz społeczności lokalnej, w której działa przedsiębiorstwo. Kolejną cechą wyróżniającą ten typ podmiotu ekonomii społecznej jest sposób zarządzania przedsiębiorstwem. Odbywa się on w sposób demokratycznych lub co najmniej konsultacyjno-doradczy z udziałem pracowników i innych interesariuszy. Wynagrodzenia dla

² Projekt dokumentu MIR z 2015 r. poddany w styczniu konsultacjom społecznym pt.: *Wytyczne w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020*, Warszawa 2015.

zarządu przedsiębiorstwa społecznego są limitowane. Na chwilę obecną brak jest ustawy o przedsiębiorstwie społecznym, jej opracowanie jest jednym z priorytetowych zadań wskazywanych w Krajowym Programie Rozwoju Ekonomii Społecznej.

**Definicja podmiotu
reintegracyjnego
-
KIS CIS ZAZ WTZ**

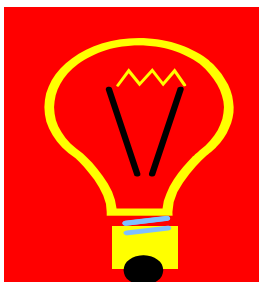
2. Podmioty reintegracyjne, to wszystkie podmioty które w swej działalności świadczą usługi reintegracji społecznej i zawodowej, a więc takie które przygotowują osoby do pełnienia ról społecznych i zawodowych, w tym również do prowadzenia lub pracy w przedsiębiorstwie społecznym. Przedsiębiorstwo społeczne, które będzie prowadzić reintegrację także może być uznane jako podmiot reintegracyjny pod warunkiem, że usługi te wykonywane będą na rzecz potrzeb lokalnych społeczności. W grupie tej występuje ZAZ, ponieważ ten podmiot ma hybrydowy charakter (Decyzją KE K(2007)3050 z dnia 27 czerwca 2007 r., umocowane w polskim prawie - art. 29 oraz art. 68c ust. 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, a także w prawie europejskim – np. *Declaration on the rights of disabled persons*, pkt 7).

3. Podmioty działające w sferze pożytku publicznego, które prowadząc działalność ekonomiczną oraz zatrudniając pracowników nie ponoszą ryzyka ekonomicznego. Najczęściej będą nimi organizacje pozarządowe prowadzące działalność odpłatną i nieodpłatną pożytku publicznego. Niektóre z tych podmiotów mogą być uznane jako przedsiębiorstwa społeczne pod warunkiem podjęcia działalności gospodarczej w pewnym zakresie oraz dokonania wpisów do swoich statutów odnośnie dystrybucji zysku.

**Definicja podmiotu
gospodarczego
ze społecznym celem
działania**

4. Podmioty sfery gospodarczej, które kierują się przede wszystkim celem społecznym lub w działalności komercyjnej racją jej bytu jest wspólny interes społeczny. W tej grupie podmiotów wyróżnia się m.in.:

- Organizacje pozarządowe, w tym również prowadzące działalność gospodarczą przeznaczające zyski na cele statutowe,
- Zakłady Aktywności Zawodowej,
- Spółdzielnie których celem jest zatrudnienie, a wśród nich takie jak: spółdzielnie pracy, spółdzielnie inwalidów i niewidomych oraz rękodzieła artystycznego,

Zasady i reguły w obszarze włączenia społecznego w EFS i EFRR 2014-2020 – warto niektóre zapamiętać ubiegając się o środki finansowe

Realizacja przyszłych przedsięwzięć Celu Tematycznego Nr 9 „Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją” (CT 9), Programu Operacyjnego „Wiedza, Edukacja, Rozwój” (POWER 2014 -2020), będą podlegały działaniom koordynacyjnym w całym kraju, to znaczy w 16 regionalnych programach operacyjnych (RPO). Ta koordynacja polegać będzie na wyznaczaniu jednolitych warunków i procedur wdrażania wsparcia w formie standardów oferowanych usług osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym. Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju przygotowało w styczniu 2015 r. projekt dokumentu przybliżającego zasady i reguły koordynacyjnych działań CT 9 pt.: *„Wytyczne w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020”*.

Warto jest poznać kilka ogólnych zasad, jakie określono w „Wytycznych” (projekt), bowiem pozwolą one wcześniej zasygnalizować konieczność przestrzegania pewnych reguł przez instytucje i podmioty ekonomii społecznej przygotowujące przedsięwzięcia (projekty działań), które następnie będą kierowane do oceny Instytucjom Zarządzającym RPO (IZ RPO) przed uzyskaniem dofinansowania z EFS. Dokument MIR (projekt Wytycznych) w sposób bardzo wyraźny podkreśla rolę i znaczenie podmiotów ekonomii społecznej w kreowaniu polityki społecznej oraz realizacji działań na rzecz promocji włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa, w szczególności w zakresie aktywnej integracji oraz usług społecznych świadczonych w interesie ogólnym.

Zakres obowiązywania „Wytycznych” obejmować ma wszystkie projekty realizowane w poszczególnych *Priorytetach Inwestycyjnych*” (PI), w tym m.in. dla:

- Priorytet 9a - inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp

do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych, oraz przejścia z usług instytucjonalnych na usługi na poziomie społeczności lokalnych,

- Priorytet 9i - aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie,
- Priorytet 9v - wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwiania dostępu do zatrudnienia.

**Słowniczek pojęć
dla przedsiębiorstw
w CT 9 PO WER
2014-2020**

Wytyczne wprowadzają swoisty **słowniczek pojęć**, których poznanie na obecnym etapie przygotowywania dokumentu powinno być traktowane jako wprowadzenie do procesu przygotowywania projektów o dofinansowanie EFS. Niektóre z tych definicji są jednak o szczególnym znaczeniu dla instytucji oraz osób sektora ekonomii społecznej, któremu przypisuje się rolę wiodącą w bezpośrednim udzielaniu wsparcia osobom zagrożonym

wykluczeniem społecznym. Poniższa tabela zawiera właśnie te wybrane, które będą uniwersalnymi w całym okresie programowania 2014-2020.

Pojęcie	Określenie definicyjne „Wytycznych MIR” dla CT 9
Cross – financing	mechanizm zdefiniowany w Wytycznych Ministra Infrastruktury i Rozwoju w zakresie kwalifikowalności wydatków w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności na lata 2014-2020
Mieszkanie o charakterze wspieranym	forma pomocy społecznej w postaci mieszkania chronionego (zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej; Dz. U. z 2013 r. poz. 182, z późn. zm.) lub w postaci innego mieszkania lub domu rozumianego jako pomoc przygotowująca osoby w nim przebywające, pod opieką specjalistów, do prowadzenia samodzielnego życia lub zastępującą pobyt w placówce zapewniającej całodobową opiekę w formie instytucjonalnej. Mieszkanie o charakterze wspieranym zapewnia warunki niezależnego życia lub samodzielnego funkcjonowania w środowisku, w integracji ze społecznością lokalną.
Opiekun nieformalny	osoba niebędąca zawodowym opiekunem, opiekująca się osobą niesamodzielną, np. członek rodziny.
Osoby lub rodziny zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym	To grupa osób: a) osoby lub rodziny korzystające ze świadczeń z pomocy społecznej zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej lub kwalifikujące się do objęcia wsparciem pomocy społecznej, tj. spełniające co najmniej jeden z warunków określonych w art. 7 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej; b) osoby przebywające w pieczy zastępczej lub opuszczające pieczę zastępczą, rodziny przeżywające trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz osoby sprawujące rodzinną pieczę zastępczą, o których mowa w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r.

	o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2013 r. poz. 135, z późn. zm.); c) osoby nieletnie, wobec których zastosowano środki zapobiegania i zwalczania demoralizacji i przestępczości zgodnie z ustawą z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2014 r. poz. 382); d) osoby przebywające w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych i młodzieżowych ośrodkach socjoterapii, o których mowa w ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.); e) osoby lub rodziny należące do mniejszości narodowych lub etnicznych, o których mowa w ustawie z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym (Dz. U. Nr 17, poz. 141, z późn. zm.), kwalifikujące się do objęcia wsparciem pomocy społecznej, tj. spełniające co najmniej jeden z warunków określonych w art. 7 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej; f) osoby z zaburzeniami psychicznymi, o których mowa w ustawie z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. 2011 r. Nr 231, poz. 1375), g) osoby z gospodarstw domowych bez osób pracujących lub z jedną osobą pracującą; h) osoby niesamodzielne; i) osoby zagrożenie eksmisją; j) osoby odbywające kary pozbawienia wolności.
Osoba niesamodzielną	osoba, która ze względu na podeszły wiek, stan zdrowia lub niepełnosprawność wymaga opieki lub pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych.
Ośrodek wsparcia ekonomii społecznej (OWES)	podmiot, który świadczy łącznie wszystkie rodzaje usług wsparcia ekonomii społecznej na terytorium wskazanym przez samorząd województwa i wynikającym z wieloletniego regionalnego planu działań na rzecz rozwoju ekonomii społecznej.
Otoczenie osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym	to członkowie rodzin lub inne osoby mieszkające we wspólnym gospodarstwie domowym z osobami zagrożonymi wykluczeniem społecznym lub w najbliższym środowisku tych osób, a także opiekunowie i podopieczni osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.
Projekt realizowany w partnerstwie	projekt, o którym mowa w art. 33 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020.
Projekt zintegrowany	projekt, o którym mowa w art. 32 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020.
Ścieżka reintegracji	najczęściej długotrwały proces reintegracji osób lub rodzin zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym i wyprowadzania tych osób z ubóstwa lub wykluczenia społecznego za pomocą zestawu kompleksowych i zindywidualizowanych form wsparcia, pozwalających na reintegrację tych osób lub rodzin. Ścieżka reintegracji może być realizowana w ramach jednego projektu (ścieżka udziału w projekcie) lub – ze względu na złożoność problemów i potrzeb danej osoby lub rodziny – wykraczać poza ramy jednego projektu i być kontynuowana w innym projekcie lub pozaprojektowo. Może być realizowana przez jedną lub kilka instytucji zazwyczaj w sposób sekwencyjny.
Środowiska lub lokalne społeczności zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym	środowiska lub społeczności, cechujące się nasilonym występowaniem przesłanek wykluczających, o których mowa w pkt 6 (zarówno jeśli chodzi o ich zakres, jak i skalę), oraz środowiska lub społeczności, które zamieszkują obszary zdegradowane w rozumieniu Wytycznych Ministra Infrastruktury i Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020.
Usługi aktywnej integracji	usługi, których celem jest:

	a) przywrócenie możliwości lub zdolności uzyskania zatrudnienia lub innej formy aktywności zawodowej; b) rozwinięcie lub wzmocnienie samodzielności życiowej i społecznej; c) zapobieganie procesom ubóstwa, marginalizacji i wykluczenia społecznego
Usługi świadczone w lokalnej społeczności	usługi umożliwiające osobom niezależne życie w środowisku lokalnym. Usługi te zapobiegają odizolowaniu osób od rodziny i środowiska lokalnego, a gdy to nie jest możliwe, gwarantują tym osobom warunki życia jak najbardziej zbliżone do warunków domowych i rodzinnych. Są to w szczególności usługi świadczone w miejscu zamieszkania, w mieszkaniu o charakterze wspieranym, a także w instytucji (placówce) oferującej wsparcie dzienne lub całonocowe, o ile rozmiar tej instytucji oraz jej kultura organizacyjna gwarantują, że usługi są świadczone w sposób zindywidualizowany (dostosowany do potrzeb i możliwości danej osoby) oraz jak najbardziej zbliżony do warunków odpowiadających życiu w środowisku rodzinnym i umożliwiający odbiorcom tych usług podejmowanie decyzji o własnym życiu.
Usługi wsparcia ekonomii społecznej	usługi animacji lokalnej (usługi animacyjne), rozwoju ekonomii społecznej (usługi inkubacyjne), usługi wsparcia istniejących przedsiębiorstw społecznych (usługi biznesowe).

W ramach **ogólnych zasad realizacji CT 9** warto zwrócić uwagę na następujące wskazówki, którymi będą kierowały się IZ RPO:

- Preferencje w zakresie wsparcia mają osoby i rodziny zagrożone wykluczeniem społecznym z powodu więcej niż jednej przesłanki.
- Wsparciem może być objęte otoczenie osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, o ile odbywa się ono wraz ze wsparciem dla osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz jest niezbędne dla skutecznego wsparcia tych osób.
- Mogą zostać określone zestawy cech lub wskaźników, na podstawie których będą zidentyfikowane środowiska lub lokalne społeczności zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym obejmowane wsparciem lub preferencje w dostępie do wsparcia.
- Wsparcie będzie kierowane do osób, wobec których zastosowanie wyłącznie instrumentów i usług rynku pracy jest niewystarczające i istnieje konieczność zastosowania w pierwszej kolejności instrumentów aktywnej integracji o charakterze społecznym, w tym do osób oddalonych od rynku pracy i skierowanych do objęcia Programem Aktywizacja i Integracja.
- Środki EFS nie są przeznaczone na finansowanie biernych form pomocy w postaci zasiłków. Świadczenia te mogą być uznane za wkład własny do projektu.

**Zasady ogólne
realizacji
projektów
w ramach CT 9
PO WER 2014-
2020**

- Wsparcie będzie realizowane przez pojedyncze podmioty lub w partnerstwie. Będą stosowane mechanizmy zachęcające do realizacji projektów w partnerstwie wielosektorowym o charakterze podmiotowym (sektory: społeczny, prywatny, publiczny/rząd i samorząd/partnerstwo samorządów różnych szczebli); przedmiotowym (sektory różnych polityk publicznych) lub w partnerstwie sieciowym (podmiotów tożsamyh ze względu na rodzaj ich działalności). Dla danego rodzaju problemu, planowanego rezultatu, grupy docelowej, projektu, instrumentu, lub usługi, terytorium może zostać obligatoryjnie określony rodzaj partnerstwa.
- Wsparcie w formie usług aktywnej integracji będzie preferowane jako interwencja sieciowa, co oznacza że jest ono świadczone w ramach jednego projektu przez grupę podmiotów tożsamyh ze względu na rodzaj ich działalności, świadczone usługi lub grupę docelową (np. 1 projekt – 1 beneficjent – 5 placówek/podmiotów - 100 uczestników projektu). Interwencja sieciowa powoduje zmniejszenie konkurencji pomiędzy podmiotami o uczestników projektów i o środki finansowe, natomiast umożliwia zintegrowanie wysiłków i potencjału różnych podmiotów oraz ich wzajemne uczenie się.

Wytyczne MIR uszczegóławiają niektóre **zasady** w odniesieniu do poszczególnych priorytetów. W tym miejscu zostaną przytoczone te odnoszące się **do priorytetu 9i**

„Aktywne włączenie” oraz priorytetu 9v „Wspieranie przedsiębiorczości społecznej”.

**Zasady priorytetu 9i,
tj. aktywne włączenie
w ramach CT 9
PO WER 2014-2020**

Dla priorytetu 9i „Aktywne włączenie” będą przestrzegane m.in. następujące reguły realizacyjne:

- Wsparcie osób, rodzin, środowisk lub lokalnych społeczności zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym odbywać się będzie z wykorzystaniem usług aktywnej integracji o charakterze społecznym, zawodowym oraz edukacyjnym i zdrowotnym.
- Działania w zakresie aktywizacji zawodowej stanowią ostatni element realizacji ścieżki reintegracyjnej, zaś działania w zakresie aktywizacji edukacyjnej muszą być powiązane z działaniami w zakresie aktywizacji zawodowej.

- Praca socjalna będzie traktowana jako instrument aktywnej integracji o charakterze społecznym i obowiązkowo stosowana w projektach przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej, przy czym zastosowanie tylko tego instrumentu w projekcie spowoduje, że nie będzie on przyjęty do dofinansowania.
- Wsparcie w odniesieniu do osób, których ścieżka reintegracyjna zakłada utworzenie przedsiębiorstwa społecznego lub zatrudnienie w takim przedsiębiorstwie będzie możliwa do kontynuowania w ramach PI 9v.
- Wdrażanie usług aktywnej integracji będzie preferowane w formie zleceń realizacji określonych zadań projektowych na zasadach dotyczących zlecania zadań na mocy przepisów działalności pożytku publicznego.
- Ośrodki pomocy społecznej nie będą wdrażać samodzielnie instrumentów aktywizacji zawodowej. Stosowanie tych instrumentów możliwe będzie wyłącznie przy współpracy z podmiotami wyspecjalizowanymi w zakresie aktywizacji zawodowej (np. PUP, organizacje pozarządowe posiadające status instytucji szkoleniowej lub agencji zatrudnienia, CIS i KIS oraz spółdzielnie socjalne).
- Kompleksową usługą aktywnej integracji jest zestaw usług świadczonych przez podmioty zatrudnienia socjalnego. Wsparcie służące poprawie dostępu do usług reintegracji zawodowej i społecznej świadczonych przez podmioty zatrudnienia socjalnego udzielane będzie na
 - a) stworzenie nowych miejsc aktywizacji poprzez utworzenie podmiotów, o których mowa w ustawie z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym;
 - b) wsparcie nowych osób w istniejących podmiotach, o których mowa w ustawie z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym .
- Tworzenie nowych podmiotów, o których mowa w ustawie z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym, zwłaszcza CIS, będzie musiało uwzględniać aspekt terytorialnego nasilenia problemów wykluczenia społecznego i ubóstwa.
- Wsparcie dla rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnienia w ZAZ odbywać się będzie w szczególności poprzez tworzenie nowych ZAZ lub zwiększenie liczby miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnościami w istniejących ZAZ oraz

wykorzystanie w tych podmiotach usług aktywnej integracji stymulujących do opuszczenia ZAZ.

**Zasady priorytetu 9i,
tj. aktywne włączenie
w ramach CT 9
PO WER 2014-2020**

- W ramach aktywnej integracji nie będą finansowane turnusy rehabilitacyjne, o których mowa w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

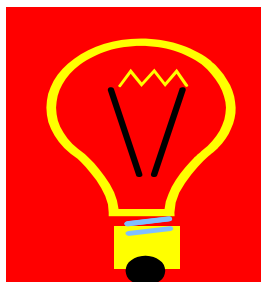
Dla **priorytetu 9v „Wspieranie przedsiębiorczości**

społecznej” będą m.in. następujące **reguły realizacyjne**:

1. Wsparcie w postaci bezzwrotnych środków (dotacji) będzie odbywało się poprzez uznanie:
 - tworzenia nowych przedsiębiorstw społecznych, o ile przyczyni się do stworzenia miejsc pracy dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym,
 - wsparcie ekonomizacji podmiotów ekonomii społecznej, niebędących przedsiębiorstwami społecznymi, o ile przyczyni się do stworzenia miejsc pracy dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Maksymalna kwota dotacji na stworzenie jednego miejsca pracy w przedsiębiorstwie społecznym wynosi 20 000 zł.
 - przyznanie dotacji będzie powiązane z innymi usługami służącymi: (a) nabyciu wiedzy i umiejętności potrzebnych do założenia, prowadzenia i rozwijania przedsiębiorstwa społecznego, (b) nabyciu i rozwijaniu kompetencji i kwalifikacji zawodowych potrzebnych do pracy w przedsiębiorstwie społecznym (adekwatnie do potrzeb i roli danej osoby w przedsiębiorstwie społecznym) oraz (c) uzyskaniu stabilności funkcjonowania i przygotowaniu do w pełni samodzielnego funkcjonowania po zakończeniu procesu inkubacji.
2. Jako operatorów bezzwrotnego wsparcia dotacyjnego i usług powiązanych z tym wsparciem wskazuje się OWES. Wybór OWES nastąpi na okres nie krótszy niż 36 miesięcy. Dofinansowanie na działalność OWES uzyska po procesie akredytacji ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego dla wszystkich typów usług wsparcia ekonomii społecznej.

3. OWES będzie musiał współpracować z beneficjentami projektów PI 9i w celu wspierania zatrudnienia osób wychodzących z WTZ, CIS, placówek opiekuńczo-wychowawczych, zakładów poprawczych i innych tego typu placówek w przedsiębiorczości społecznej.

W ramach działań koordynacyjnych dotyczących ekonomii społecznej będą mogły być realizowane jedynie określone działania związane z tworzeniem lokalnych i regionalnych platform współpracy (szerzej na ten temat w dalszej części Poradnika).

Partnerstwo – idea wzmacniająca podmioty ekonomii społecznej, jako liderów lokalnego rozwoju społecznego – z tego warto korzystać

W dokumentach strategicznych na lata 2014 -2020 wspomina się, że lokalny rozwój społeczny będzie możliwy jeśli nastąpi nie tylko proces animacji lokalnej ekonomii społecznej (tworzenie poszczególnych typów podmiotów sektora ekonomii społecznej), ale także uruchomione zostanie dążenie instytucji i obywateli do zacieśnienia najpierw współpracy a następnie tworzenia partnerstw, w tym publiczno-społecznych. Rzeczą idealną byłoby uzyskanie wielosektorowego charakteru tych ostatnich, zapewniających swoistą

komplementarność usług. W Krajowym Programie Rozwoju Ekonomii Społecznej wskazuje się wyraźnie, że „*partnerstwo biznesowe i międzysektorowe powinno być na każdym poziomie podstawą do rozwijania ekonomii społecznej.*”³.

Z jednostkowego punktu widzenia (np. gmina) budowanie partnerstw lokalnych nie jest rzeczą łatwą, więc warto aby liderzy przyszłych podmiotów ekonomii społecznej pamiętali o kilku uniwersalnych wskazówkach działania w kierunku

Wskazówka 1 – Jak rozpocząć i kogo zainspirować ideą partnerstwa?

jego utworzenia. I tak:

Partnerstwo lokalne to nie to samo co współpraca. Współpraca ma charakter krótkotrwały i wiąże się z uzyskaniem określonego celu, który możliwy jest do uzyskania po połączeniu potencjałów organizacyjno-ekonomicznych instytucji, organizacji i osób. Współpraca jest

³ Patrz: „Działanie III.4. Wsparcie rozwoju sieci kooperacji i partnerstw ekonomii społecznej”, KPRES – załącznik do Uchwały z dnia 12 sierpnia 2014 r., nr 164 RM, MP z 24 września 2014 r., poz. 811, s. 53

potrzebna ale nie oznacza partnerstwa. Specyficzną cechą odróżniającą partnerstwo od współpracy jest długotrwałość działań tego pierwszego pojęcia. Partnerstwo (w zależności od formy) jest oparte na porozumieniu między partnerami, które może mieć charakter formalno-prawnych lub uznaniowy. Zainicjowanie partnerstwa lokalnego oraz budowanie jest procesem długotrwałym, czasochłonnym i wymagającym cierpliwości i konsekwencji. Zdarza się, że pierwsi partnerzy z czasem rezygnują z angażowania się, z różnych względów nie widząc dla siebie miejsca w tego rodzaju działalności. Co wtedy można zrobić? Najskuteczniejszym sposobem jest przekonywanie lokalnego środowiska – zwłaszcza niezdecydowanych czy przeciwnych – czyli, negocjacje z potencjalnymi partnerami oraz konsekwencja, wyrozumiałość i cierpliwość. Modelowe rozwiązanie dla partnerstwa lokalnego to pozyskanie podmiotów reprezentujących trzy podstawowe sektory – samorządowy, pozarządowy i biznesowy. Niezależnie od różnych problemów, w wyniku wytrwałej pracy, systematycznych spotkań i ustawicznej edukacji, istnieje duża szansa na wypracowanie nowego spojrzenia na problemy społeczne i ekonomię społeczną oraz dostrzeżenie możliwości jakie daje w tym zakresie partnerstwo lokalne.

**Wskazówka 2 –
Wspólne określenie
celów partnerstwa
lokalnego**

To partnerstwo określa jakie cele będą priorytetowe i jakie metody wybierze do ich realizacji. Sam proces określania celów, sposobów ich osiągnięcia, kalendarza wydarzeń służących ich osiągnięciu musi być wewnętrzną inicjatywą wszystkich Interesariuszy, szczególnie tych którzy są w grupie „Zwolenników”. Od razu pojawią się pytania: jak osiągnąć cele kiedy nie ma środków finansowych? To nie jest przeszkoda w wyznaczaniu celów. Środki finansowe są w procesie inicjowania partnerstwa drugorzędną sprawą. Wykorzystanie potencjału Interesariuszy, szczególnie wiedzy i doświadczeń zasobów kadrowych może być ścieżką do poszukiwań tych środków. Każde partnerstwo musi samo poszukiwać możliwości pozyskania funduszy, wpisywać się strategicznie w dostępne projekty oraz programy. Bardzo ważne jest uświadomienie sobie, że partnerstwo, które uzależnia swoją pracę wyłącznie od pozyskanych środków może nie przetrwać w sytuacji ich braku. Partnerstwo musi dążyć do zbudowania własnej stabilnej struktury. Silna struktura organizacyjna jest gwarantem, że partnerstwo może przetrwać mimo powstania „chwil kryzysu finansowego”. Poza zbudowaniem struktury kolejnym celem inicjatorów partnerstwa jest wypracowanie zasad

**Wskazówka 3 –
Diagnoza problemów
lokalnych – wspólny
interes**

porozumiewania się. To bardzo ważny cel, szczególnie w sytuacjach kontrowersyjnych czy konfliktowych. Najważniejsze jest, aby partnerzy stopniowo osiąkali coraz większe wzajemne zrozumienie, zaufanie, uczyli się podejmowania decyzji na podstawie konsensusu.

Każdy potencjalny partner, a więc Interesariusz patrzy na lokalny rozwój z innej perspektywy, z innych przewidywanych korzyści jakie może uzyskać w wyniku wspólnego działania. **Dla lokalnego rozwoju niezbędne jest jednak wspólne ustalenie najważniejszych problemów do rozwiązania** i uzyskanie w tej sprawie porozumienia. Najlepszą sytuacją jest przypadek, gdy każdy potencjalny partner (Interesariusz) określi ważne, z jego punktu widzenia, problemy społeczne Gminy. Określanie wagi (priorytetu) dla każdego problemu pozwala zbliżać się w poglądach oraz ustalić „wspólne punkty” lub „rozbieżności”. Utworzenie listy problemów społecznych oraz pochylenie się nad ich diagnozą zbliża do konsensusu w wybranych obszarach, uznanych wspólnie przez partnerów za najważniejsze (np. rozwój ekonomii społecznej). Niezmiernie istotnym elementem budowania partnerstwa jest zainteresowanie jego ideą radnych (samorządowców). Przekonywanie do idei jest skorelowane z przedstawieniem argumentów, w tym także argumentów o charakterze ekonomicznym. Bardzo dobrym sposobem, w przypadku problemów społecznych, jest przedstawienie wszystkim Interesariuszom tzw. kalkulatora wydatków, szczególnie związanych z wypłacaniem zasiłków, świadczeń z pomocy społecznej na tle ewentualnych korzyści

**Wskazówka 4 –
Poszukiwanie
partnerów**

z tytułu podatków lokalnych, nowych miejsc pracy, kontaktów z innymi kontrahentami itp. Drugim sposobem przekonania jest zorganizowanie wizyty studyjnej w miejscach, gdzie są dobre praktyki. Wizyty dają możliwość bliższego poznania sposobu pracy innych.

Lider, który zdecydował się być inicjatorem partnerstwa musi wziąć na siebie ciężar promowania tej idei, gromadzenia coraz większej liczby sojuszników. A więc listy intencyjne – zaproszenia imienne, w treści których przedstawione są nie tylko cele, ale przede wszystkim zdiagnozowane problemy lokalne. Zaproszenia lub listy intencyjne muszą także zawierać

informację o planowanym pierwszym spotkaniu potencjalnych Interesariuszy. Wskazaniem jest aby na to spotkanie zaprosić reprezentantów „dobrych praktyk w kraju”.

Wizja, misja, cele - rozróżnienie tych trzech pojęć przez przyszłych partnerów ma istotne znaczenie dla funkcjonowania ich w takim związku. Stąd też zadaniem lidera (inicjatora) jest sprecyzowanie i wyjaśnienie czym te pojęcia są:

**Wskazówka 5 –
Wizja, misja i cele
partnerstwa**

1. **Wizja** jest niezbędnym elementem długofalowego planowania działań partnerstwa. Określa pożądany stan społeczności lokalnej, zmienionej w efekcie działania partnerstwa. Ostateczne wypracowanie wizji powinna być zakończone jasno sformułowaniem dokumentem. Wizja jest relatywnie najłatwiejsza do sformułowania, zakłada bowiem szeroką formułę ogólności. Wizją jest pożądany przez partnerów stan społeczności lokalnej, pozytywnie zmieniony w efekcie działania partnerstwa. Wizja ukierunkowuje i ukonkretnia działanie partnerstwa, ale nie wszystkie jej elementy muszą czy mogą być zrealizowane, choćby ze względu na ograniczenia finansowe.

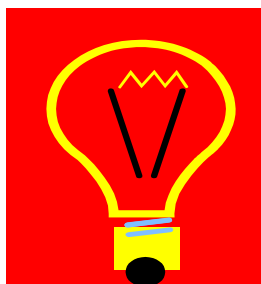
2. **Misja** określa nadrzędny cel partnerstwa, definiuje wspólne przekonania partnerów dotyczące przyczyn powołania partnerstwa. Misja określa także zasady, na których partnerstwo się opiera i które muszą być respektowane przez wszystkich jego członków. Misja to dylemat: co musi być wpisane w misję, co można pominąć i co jest w niej najważniejsze. Podpowiedzią może być poniższy przykład sformułowania misji:

To platforma współpracy, której naczelną zasadą jest dialog społeczny służący zapobieganiu powstawaniu problemów społecznych oraz tworzący warunki do rozwoju zatrudnienia socjalnego. Odbiorcami działań partnerstwa są wszyscy mieszkańcy gminy. Fundamentem partnerstwa jest poszanowanie godności każdego człowieka oraz solidarności społecznej.

3. **Cele** to określenie głównego i pośrednich punktów do których partnerstwo będzie zmierzało. Jakie cele szczegółowe uznać za priorytetowe, a jakie za mniej ważne? W tej kwestii bardzo pomocna będzie przeprowadzona wcześniej diagnoza. Precyzyjne określenie celów, z uwzględnieniem celu głównego i szczegółowego, umożliwia prawidłową pracę partnerstwa. Cele szczegółowe spełniają funkcję pomocniczą przy realizacji celu głównego.

Partnerstwo może funkcjonować w różnych formach, może to być również działanie nieformalne poparte oczywiście specjalnym porozumieniem. Kiedy jednak Interesariusze zdecydują się na formę formalno-prawną, wówczas mają możliwość stworzenia np. stowarzyszenia. Warto pamiętać, że partnerstwo lokalne, które nie stworzy własnej umowy partnerskiej, nie będzie posiadało osobowości prawnej będzie działało nieformalnie i tylko będzie nosiło znamiona współpracy.

Z punktu widzenia rozwoju lokalnego sektora ekonomii społecznej trzeba pamiętać, że partnerstwo przynosi wymierne korzyści społeczności lokalnej, a także samym partnerom korzyści: (a) dla jednostek samorządu terytorialnego poprzez większy udział mieszkańców w sesjach rady miejskiej, (b) dla organizacji pozarządowych poprzez prowadzenie partnerskiego dialogu z władzą, oraz (c) dla biznesu poprzez możliwość pozyskiwania zleceń i wykonywania usług, zwiększony wpływ na życie gospodarcze.

OWES – partner i doradca podmiotów ekonomii społecznej – warto korzystać z jego usług albo starać się o taką funkcję w regionie

OWES (Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej) to skrót nazwy podmiotu, który funkcjonuje już kilka lat w praktyce sektora ekonomii społecznej. W perspektywie 2014-2020 temu podmiotowi przypisuje się szczególną rolę w obszarze inicjowania, tworzenia i rozwijania jednostek organizacyjnych sektora ES. Dzisiaj jednak, aby pełnić taką rolę trzeba spełnić wymogi jakościowe świadczenia usług doradczo-konsultacyjnych oraz uzyskać potwierdzenie

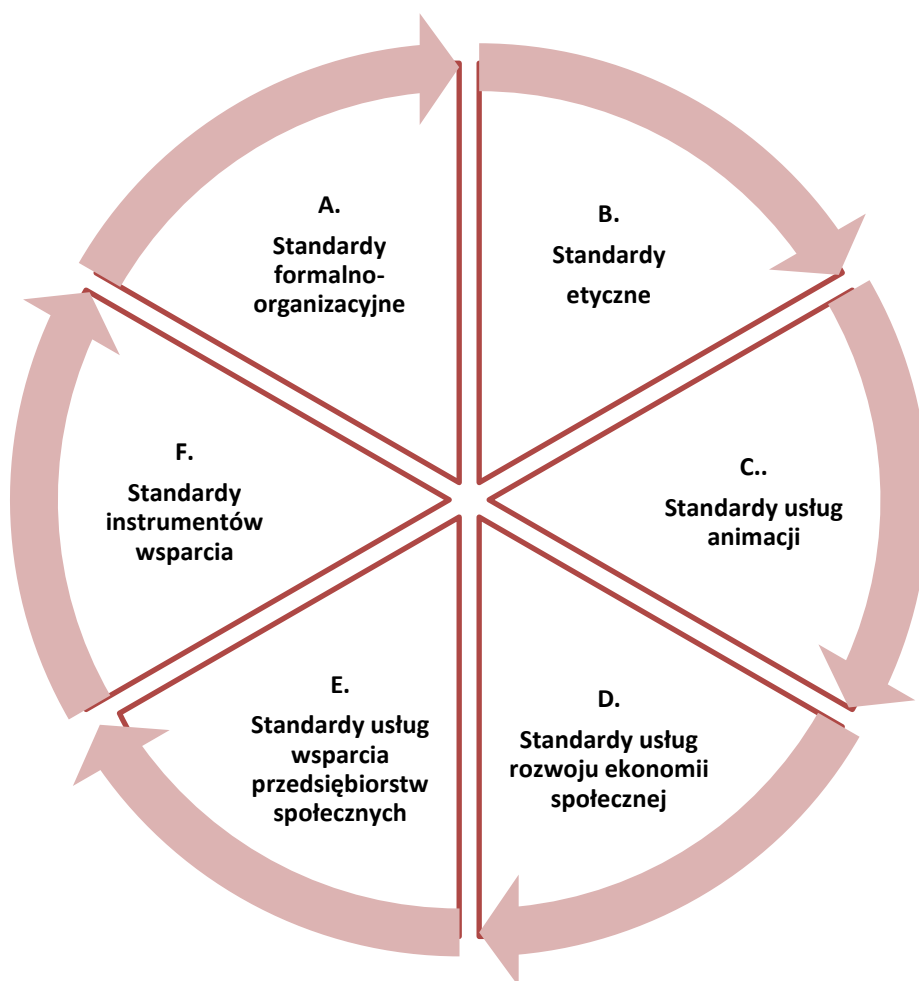

przygotowania organizacyjno-merytorycznego zgodnego z określonymi standardami, czyli poddać się procesowi akredytacji. Proces akredytacji jest działaniem sformalizowanym, którego zasady określone zostały przez Komitet Akredytacyjny działający przy Ministrze Pracy i Polityki Społecznej⁴. Komitet ten w 2014 r. podjął decyzję w formie

⁴ Patrz: Zarządzenie nr 13 Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 marca 2014 r. w sprawie powołania Komitetu Akredytacyjnego do sprawy systemu akredytacji oraz standardów usług i działania ośrodków wsparcia ekonomii społecznej.

własnych uchwał, definiując standardy OWES oraz regulamin procesu akredytacji. Zakres standardów OWES obejmuje m.in. sferę formalno-organizacyjną, etyczną, usług animacji, usług rozwoju ekonomii społecznej, usług wsparcia przedsiębiorstw społecznych, instrumentów wsparcia.

Rys.1 Struktura standardów OWES

Źródło: opracowanie własne

Z punktu widzenia funkcjonowania usług doradczo-konsultacyjnych niezmiernie ważne stały się **standardy formalno-organizacyjne**. Składają się one z kilku komponentów, a mianowicie:

- **A.1 Standardy podmiotu**
- **A.2 Standardy organizacji i zarządzania,**

- **A.3 Standardy kadry,**
- **A.4 Standardy oceny i doskonalenia jakości pracy,**
- **A.5 Standardy miejsca świadczenia usług,**
- **A.6 Standardy informacji i promocji,**

Wymagania formalno-organizacyjne dla podmiotów starających się o status OWES, co w przypadku potencjalnych usługobiorców stwarza sytuację gwarancji uzyskania właściwej jakości i efektywności porad i usług. Podmiot, który chce spełniać funkcje OWES musi przede wszystkim wykazać się 3-letnim doświadczeniem w tworzeniu podmiotów ES oraz realizacji usług wsparcia w danym województwie, a także 2-letnim doświadczeniem w danym województwie oraz dysponuje kadrą z doświadczeniem w prowadzeniu animacji i doradztwie.

Określenie **standardów etycznych** to przede wszystkim przesłanie skierowane do pracowników OWES, bowiem w tym miejscu podkreśla się zasadę niedyskryminowania żadnego klienta, w tym także respektowanie praw autorskich klientów. Ponadto, ważną kwestią poruszoną w tym zestawie standardów jest apolityczność oraz szanowanie poglądów religijnych.

B. Standardy etyczne

Dla tych, którzy chcą rozpocząć proces tworzenia a następnie funkcjonowania w sektorze ES ważnym z punktu widzenia korzystania z usług danego OWES jest narzucenie obowiązku stosowania w zakresie usług animacji lokalnej określonych **instrumentów**:

- Spotkania animacyjne z przedstawicielami różnych grup, sektorów a nawet regionów,
- Diagnoza środowiska lokalnego,
- Budowanie partnerstw rozwojowych,
- Dialog obywatelski, w tym szczególnie prowadzenie procesu konsultacji społecznych,
- Prowadzenie planowania strategicznego na terenie działania OWES, z uwzględnieniem ekonomii społecznej w lokalnym rozwoju.

C. Standardy usług animacji lokalnej

Dysponowanie informacją o zakresie usług animacji OWES pozwala inicjatorom nowego podmiotu ekonomii społecznej efektywnie wykorzystać ofertę ośrodka do wsparcia w nawiązaniu kontaktów z miejscowym samorządem oraz mieszkańcami gminy i stworzenia przyjaznej atmosfery wokół inicjatywy utworzenia danego typu podmiotu ES.

W ramach tej grupy usług warto zapamiętać, że OWES **świadcząc usługi doradztwa** zobowiązany jest **przestrzegać trzech form działania** kluczowych doradców, a mianowicie:

- Tradycyjna forma – to współpraca jednego doradcy z jednym klientem,
- Grupowa forma – to współpraca jednego doradcy z kilkoma klientami, lecz przy nie przekraczaniu liczby 15 klientów
- E-wsparcie – to współpraca z wykorzystaniem narzędzi komunikacji elektronicznej,

D.
Standardy usług
rozwoju ekonomii
społecznej

Ponadto OWES musi stanowić łącznik pomiędzy lokalnymi instytucjami z uwzględnieniem rynku pracy, pomocy i integracji społecznej oraz innych. Doradca nie może sędować takiego obowiązku na grupę inicjatywną lub już działający podmiot ES. Także w ramach obowiązków doradcy jest przekazywanie określonym instytucjom informacji na temat udzielonego wsparcia klientowi.

Dla inicjatorów przedsiębiorstw społecznych, które powstały dzięki wsparciu OWES niezwykle cenną jest informacja, która potwierdza zasadę konieczności przypisania do

E.
Standardy usług
wsparcia
przedsiębiorstw
społecznych

tego przedsiębiorstwa jednego doradcy biznesowego, odpowiedzialnego za monitorowanie sytuacji, udział w pracach związanych z budową planów rozwoju oraz interweniowania w sytuacjach kryzysowych. **Doradztwo biznesowe** obejmuje swym zasięgiem sferę finansów, podatków, planowania strategicznego, marketingu oraz zasobów ludzkich. Ten zakres

usług wymusza na OWES-ie konieczność zaangażowania takiej kadry, która posiada 3-letnie udokumentowane doświadczenie we wsparciu biznesowym lub prowadzeniu działalności gospodarczej.

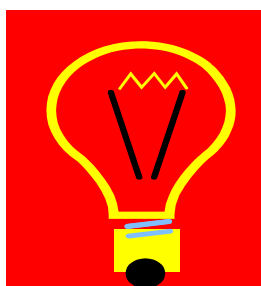
Standardy OWES wskazują, że dany ośrodek powinien stosować instrumenty najlepiej dopasowane do potrzeb i potencjału klienta lub grupy. Standardy wskazują pewne **minimum instrumentów wsparcia**, które każdy OWES powinien oferować i stosować. Regulacje

dotyczą minimalnego zakresu szkolenia, doradztwa, działania na rzecz rozwoju partnerstwa oraz udzielania wsparcia finansowego. Ten ostatni instrument jest najbardziej interesujący dla inicjatorów podmiotów ES a także tych już istniejących. Standardy nie określają rodzaju instrumentów finansowych, a jedynie wskazują, że wsparcie finansowe musi odbywać się w sposób jawny, przy pomocy znanych i upublicznionych kryteriów formalnych i merytorycznych. Standardy wskazują także obowiązek stosowania monitoringu uzyskanego wsparcia oraz kwartalnego monitorowania płynności finansowej podmiotu.

F.
**Standardy
instrumentów
wsparcia**

Szczegółowe wytyczne określające ramy działania OWES zawarte są w dokumencie pt.: *Załącznik do Uchwały Komitetu Akredytacyjnego Nr 3 z dnia 22 września 2014 r.* Ich analiza

powinna poprzedzać każdorazowo decyzję danej instytucji/podmiotu o ewentualnym staraniu się o przyznanie statusu OWES.

KLAUZULE SPOŁECZNE – przepisy wręcz konieczne do zapamiętania przez podmioty ekonomii społecznej

Klauzule społeczne to instrumenty w prawie zamówień publicznych pozwalające uwzględniać ważne cele społeczne przy udzielaniu zamówień. Komisja Europejska w 2011 r. wskazała kilkanaście aspektów społecznych związanych ze stosowaniem klauzul społecznych, w tym m.in.: tworzenie miejsc pracy, integracja społeczną, równość szans, zrównoważony rozwój oraz zasady społecznej odpowiedzialności biznesu.

W Polsce od 2009 r. wprowadzono do ustawy prawo zamówień publicznych trzy rozwiązania, zwane potocznie klauzulami społecznymi:

- **Klauzula zastrzeżona** – to rozwiązanie pozwala zamknąć postępowanie o udzielenie zamówienia publicznego wyłącznie do podmiotów, w których ponad 50% zatrudnionych stanowią osoby niepełnosprawne (art. 22, ust 2 ustawy Prawo zamówień publicznych). Realizacja funkcji społecznych przez podmioty zatrudniające

osoby z dysfunkcjami niepełnosprawności mają zwykle zmniejszony stopień konkurencyjności na rynku (niższa efektywność).

- **Klauzula zatrudnieniowa** – to rozwiązanie pozwala zamawiającemu wymagać, aby wykonawca do realizacji zamówienia publicznego zatrudnił osoby mające utrudniony dostęp do rynku pracy (art. 29, ust. 4 ustawy Prawo zamówień publicznych). Tymi osobami są m.in. osoby bezrobotne, młodociani w celu przygotowania zawodowego, osoby niepełnosprawne, chore psychicznie, bezdomni czy byli więźniowie. Zamawiający sam określa do jakiej kategorii osób mają należeć zatrudnieni przez wykonawcę i ilu ma ich być. To rozwiązanie służy zatrudnianiu osób, które nie mogą znaleźć pracy, a dzięki temu ich integracji zawodowej i społecznej.
- **Klauzula propracownicza** – to rozwiązanie, zgodnie z którym zamawiający mógł postawić wykonawcy warunek, aby utworzył w swojej firmie fundusz szkoleniowy przeznaczony na finansowanie lub współfinansowanie kosztów kształcenia ustawicznego pracowników i pracodawców, na który będzie przeznaczał nie mniej niż 1% funduszu płac lub, jeśli taki fundusz już istnieje, aby pracodawca zwiększył nań wpłaty do poziomu 1% funduszu płac. To rozwiązanie miało służyć wzmocnieniu potencjału, kwalifikacji pracowników.

Do dzisiaj, w stosunku do 2009 r., zaszły istotne zmiany w stosowaniu trzech podstawowych rodzajów klauzul społecznych. Problemem jest ciągły znikomy udział zamówień z zastosowaniem klauzul w ogólnej liczbie zakupów realizowanych zgodnie z ustawą Prawo zamówień publicznych.

**OD 2014 r.
zmiany
w klauzulach
społecznych**

W 2014 r. wykreślono z systemu prawnego klauzulę propracowniczą, ponieważ nowelizacja ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy zniósła od lipca 2014 roku możliwość tworzenia przez pracodawcę funduszu szkoleniowego, zastępując go instrumentem dofinansowania szkoleń dla pracodawców i pracowników z Krajowego Funduszu

Szkoleniowego. Zatem klauzula propracownicza w obecnym kształcie stała się bezprzedmiotowa.

Od 2014 r. wg interpretacji Urzędu Zamówień Publicznych **wymóg zatrudnienia osób bezrobotnych jest tłumaczony**

dosłownie, to znaczy w chwili zatrudnienia do realizacji zamówienia muszą być to osoby zarejestrowane jako bezrobotne. To niekorzystna interpretacja, bowiem intencjonalnie klauzula zatrudnieniowa miała ułatwiać

dostęp do zamówień publicznych podmiotom ekonomii społecznej, na przykład spółdzielniom socjalnym. Stanowisko Urzędu Zamówień Publicznych opiera się na interpretacji literalnej, co oznacza wymóg zatrudnienia „nowych” bezrobotnych do realizacji każdego nowego zamówienia. To niestety nie tylko nie ułatwia, ale wręcz utrudnia dostęp niektórych podmiotów ES, np. spółdzielni socjalnych do zamówień publicznych.

**Niekorzystna
interpretacja
Urzędu Zamówień
Publicznych**

W problematyce klauzul społecznych dostrzega się kilka pozytywnych zmian, wśród nich:

- Prowadzenie szeroko zakrojonych działań informacyjno-edukacyjnych w ramach projektu „Zintegrowany System Wsparcia Ekonomii Społecznej”,
- Wydanie poradnika prawnego przez Urząd Zamówień Publicznych, w którym jest sporo odpowiedzi dotyczących wątpliwości prawnych, które mieli zamawiający.
- Orzeczenia Krajowej Izby Odwoławczej w sprawie zastosowania klauzul społecznych, dzięki temu zmniejsza się niepewność interpretacji istniejących przepisów,
- Zwiększający się krąg samorządów gminnych na przykład Częstochowa czy Brzeziny, które zastosowały klauzule społeczne już w kilkudziesięciu postępowaniach.

Pozytywną zmianą są dwa nowe rozwiązania, które wprowadzono w 2014 r. tym roku

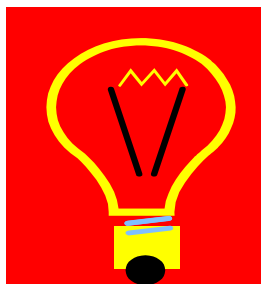
**Dwa nowe
rozwiązanie
w systemie
zamówień
publicznych
od 2014 r.**

w prawie zamówień publicznych. Pierwsze to możliwość określenia przez zamawiającego w opisie przedmiotu zamówienia wymagania związanego z realizacją zamówienia, dotyczącego **zatrudnienia na podstawie umowy o pracę** przez wykonawcę lub podwykonawcę osób wykonujących czynności w trakcie realizacji zamówienia na roboty budowlane lub usługi, jeżeli jest to uzasadnione przedmiotem lub

charakterem tych czynności (art. 29, ust 4, pkt 4 ustawa Prawo zamówień publicznych).

Drugie rozwiązanie to **obowiązek stosowania przez zamawiającego dodatkowych poza ceną kryteriów oceny** ofert, wśród których mogą być także kryteria uwzględniające aspekty

społeczne. Zamawiający może zastosować cenę jako jedyne kryterium oceny ofert wyłącznie w przypadku przedmiotów zamówienia powszechnie dostępnych na rynku i o ustalonych standardach jakościowych, chyba że udziela zamówienia w trybie licytacji elektronicznej. W pozostałych przypadkach, z wyłączeniem trybu zapytanie o cenę, oprócz kryterium cenowego, zamawiający przy wyborze najkorzystniejszej oferty zobowiązany jest wprowadzić także inne kryteria odnoszące się do przedmiotu zamówienia, przy czym doboru poszczególnych kryteriów, jak i przypisania im odpowiedniej wagi dokonuje zamawiający stosownie do okoliczności udzielania zamówienia, przy uwzględnieniu specyfiki przedmiotu zamówienia. Trzeba podkreślić że drugie rozwiązanie wymaga od zamawiającego dobrego sformułowania takich kryteriów, co raczej może sugerować stosowanie jako drugie kryterium prostych rozwiązań – np. terminy realizacji zamówienia lub gwarancje jego realizacji.

REGIONALNE i LOKALNE PLATFORMY WSPÓŁPRACY – rzecznictwo ekonomii społecznej – dobre praktyki

Wszystkie podmioty działające w obszarze ekonomii społecznej w okresie perspektywy 2014-2020, obowiązującej dla programu PO WER oraz Regionalnych Programów Operacyjnych powinny dążyć do inicjowania, rozszerzania i umacniania działań koordynacyjnych, czyli zmierzających do tworzenia m.in.: regionalnych sieci współpracy OWES, regionalnych sieci podmiotów ekonomii społecznej (klastry, franczyzy), regionalnych sieci kooperacji podmiotów ekonomii społecznej o charakterze reintegracyjnym (CIS, KIS, ZAZ, WTZ), etc.

Tworzenie platform współpracy to szersze spojrzenie na takie kwestie jak przykładowo: (a) budowanie powiązań pomiędzy nauką, biznesem i ekonomią społeczną na poziomie regionalnym, (b) zwiększanie widoczności podmiotów ekonomii społecznej jako dostawców produktów i usług oraz wspieranie sprzedaży produktów i usług świadczonych przez podmioty ekonomii społecznej na poziomie regionalnym, (c) tworzenie lokalnych planów rozwoju ekonomii społecznej, oraz (d) wyznaczanie kierunków rozwoju ekonomii społecznej oraz aktualizowanie regionalnego wieloletniego planu rozwoju ekonomii społecznej.

Regionalne i lokalne platformy współpracy mogą stać się trwałym czynnikiem uzyskiwania silnej korelacji między strukturami samorządu terytorialnego, instytucji polityki społecznej, organizacji pozarządowych, podmiotów ekonomii społecznej, a także związków zawodowych i stowarzyszeń biznesowych.

Znaczenie platform współpracy

Regionalne i lokalne platformy współpracy to także specyficzny **rodzaj rzecznictwa ekonomii społecznej** oraz jej różnych form organizacyjnych (np. spółdzielczości socjalnej, podmiotów reintegracyjnych, organizacji obywatelskich itd.). Tryb tworzenia tego rodzaju platform współpracy może być różnorodny, czyli administracyjny lub obywatelski. Warunkiem powstania jest jednak funkcjonowanie podmiotów sektora ekonomii społecznej bez względu na ich zakwalifikowanie do określonej grupy. Oznacza to, że inicjatorem tego typu przedsięwzięć mogą być na przykład podmioty reintegracji społecznej i zawodowej (CIS i KIS).

KILKA DOBRYCH PRAKTYK 2014 R

PRAKTYKA WIELKOPOLSKA

Województwo Wielkopolskie charakteryzuje się dużym stopniem doświadczenia w rozwoju różnorodnych form pomocy i wsparcia dla osób wykluczonych społecznie oraz należy do przodujących pod względem inicjatyw wpisujących się do ekonomii społecznej. Województwo Wielkopolskie dysponuje również opracowanymi na lata 2014-2020 dokumentami strategicznymi, takimi jak:

- Zaktualizowana Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 r., w której zwraca się uwagę na współpracę partnerską różnych podmiotów, na aktywność zawodową i społeczną mieszkańców, oraz podkreśla się dobitnie znaczenie włączenia społecznego w rozwój ogólny regionu,
- Strategia Polityki Społecznej Województwa Wielkopolskiego do 2020 r., która jest dokumentem planistyczno-operacyjnym dla obszaru bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców regionu,

- Regionalny Plan Rozwoju Ekonomii Społecznej w Województwie Wielkopolskim na lata 2014 -2020, będącym wyznacznikiem dla budowania wsparcia rozwoju podmiotów ekonomii społecznej, w tym także centrów i klubów integracji społecznej.

Od 2013 r. działa w Województwie Wielkopolskim Komitet ds. Ekonomii Społecznej, będąc organem koordynującym wdrażanie Regionalnego Planu Rozwoju Ekonomii Społecznej na lata 2013-2020, oraz wypracowywanie nowych rozwiązań wraz z budowaniem sieci kooperacyjnych. W 2014 r. przyjęte zostały zmiany do Uchwały Nr 3602/2013 Zarządu Województwa Wielkopolskiego z dn.5 lipca 2013 r. w sprawie powołania Komitetu ds. Ekonomii Społecznej. W zmienionej uchwale sformułowano myśl, że Regionalna Platforma Współpracy będzie grupą roboczą o określonym w dokumencie składzie osobowym, z własnym regulaminem oraz że jej prace obejmować będą problematykę usług reintegracji społecznej i zawodowej. To działanie pozwoliło na włączenie przede wszystkim przedstawicieli gmin, w których utworzono specjalne zespoły doradczo-konsultacyjne ds. zatrudnienia socjalnego.

Rys. 2. Uzasadnienie do uchwały Zarządu Województwa Wielkopolskiego

Uzasadnienie do uchwały Nr 4945/2014 Zarządu Województwa Wielkopolskiego z dnia 24 lipca 2014 roku zmieniającej uchwałę w sprawie powołania Komitetu ds. ekonomii społecznej w ramach realizacji Regionalnego Planu Rozwoju Ekonomii Społecznej w Województwie Wielkopolskim na lata 2013-2020 W dniu 5 lipca podjęta została uchwała Nr 3602/2013 Zarządu Województwa Wielkopolskiego w sprawie powołania Komitetu ds. ekonomii społecznej w ramach realizacji Regionalnego Planu Rozwoju Ekonomii Społecznej w Województwie Wielkopolskim na lata 2013-2020. W związku z coraz intensywniejszą pracą Komitetu ds. ekonomii społecznej konieczna stała się korekta jego składu obejmująca wymianę członków lub zastępców bez poszerzania listy członków. Zadaniem Komitetu ds. ekonomii społecznej jest, między innymi, zapewnienie realizacji polityki wsparcia ekonomii społecznej w następujących wymiarach: – koordynowania działań w obszarze ekonomii społecznej w regionie, – wyznaczania wspólnych kierunków rozwoju, – stworzenia prawidłowego systemu przepływu informacji oraz komunikacji, – stałego pogłębiania wiedzy mieszkańców Wielkopolski dotyczącej sektora ekonomii społecznej, – wypracowanie ram instytucjonalnych i prawnych umożliwiających rozwój podmiotów ekonomii społecznej oraz współpracy lokalnej na rzecz sektora ekonomii społecznej. Zgodnie z regulaminem Komitetu ds. ekonomii społecznej, w jego ramach tworzone są również zespoły robocze. Pierwszym z nich jest Regionalna Platforma Współpracy, której celem jest uzyskanie w Wielkopolsce synergii działań instytucji odpowiedzialnych za realizację zadań reintegracji społeczno-zawodowej grup osób wykluczonych społecznie, wzmacniającej jakość i efektywność świadczonych usług. Kolejne zespoły robocze będą powoływane zgodnie z potrzebami i Regulaminem działalności Komitetu ds. Ekonomii Społecznej. Ze względu na w/w. zadania zasadne jest bieżące monitorowanie i dostosowywanie prac Komitetu ds. ekonomii społecznej, w tym bieżąca aktualizacja jego składu. Wobec powyższego podjęcie niniejszej uchwały jest uzasadnione.
--

Źródło: dokumentacja ROPS Poznań

PRAKTYKA MAZOWIECKA

Marszałek Województwa wykorzystując tryb administracyjny swoim zarządzeniem nr 567/14 z dnia 10 lipca 2014 r. powołał Regionalną Platformę Współpracy Województwa Mazowieckiego, poszerzając zakres merytoryczny dotychczas działających na Mazowszu

organów doradczo-konsultacyjnych. Stworzona platforma jest organem niezależnym, w ramach którego dołączono specjalnie tworzone w 2014 r. w kilku gminach zespoły ds. zatrudnienia socjalnego (np. Tłuszcz, Bulkowo, Legionowo). Utworzenie tej platformy jest próbą scalenia działalności kilku organów doradczo-konsultacyjnych pozwalającą koordynować wspólne działania służb pomocy społecznej, rynku pracy a także podmiotów działających w obszarze pożytku publicznego oraz w obszarze ekonomii społecznej.

PRAKTYKA LUBELSKA

W 2014 r. obrano ścieżkę nieformalną tworzenia szerszej reprezentacji sektora ES, jako środowisko konsultacyjno-doradczego dla Marszałka Województwa. Charakter nieformalny oznacza, że Regionalna Platforma Współpracy w Województwie Lubelskim tworzona jest poprzez fakt dopraszania kolejnych podmiotów do współpracy w ramach Zespołu ds. wdrażania i promocji ekonomii społecznej, działającego przy ROPS Lublin⁵.

W skład Zespołu wchodzi przedstawiciele m.in. władz wojewódzkich i gminnych, ROPS, WUP, PUP, uniwersytetu, Urzędu Statystycznego w Lublinie, OWES, podmiotów ES, organizacji społecznych. W 2014 r. doproszono do tego Zespołu przedstawicieli gmin, w których utworzono nie tylko podmioty reintegracji społecznej i zawodowej (Kluby Integracji Społecznej) ale także specjalnie, gminne zespoły ds. zatrudnienia socjalnego (tzw. zespoły synergii lokalnej).

W wyniku nieformalnej ścieżki zdecydowano się na powołanie Lubelskiego Konwentu Klubów i Centrów Integracji Społecznej. Tym samym uzyskano efekt poszerzenia merytorycznego Zespołu ds. wdrażania i promocji ES o obszar działalności podmiotów reintegracyjnych, co zgodne jest z definicyjnym układem, jako będzie obowiązywał w okresie 2014-2020 przy wspieraniu rozwoju ekonomii społecznej.

PRAKTYKA IŁAWSKA

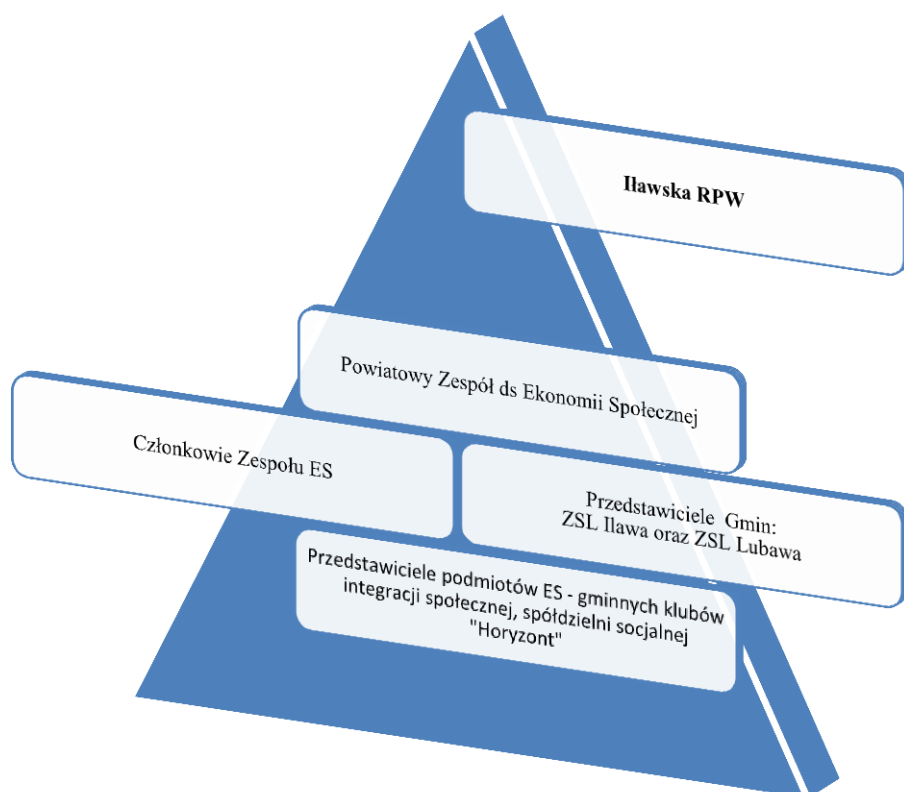
Ten przykład jest praktyką powiatu, a więc przykładem konsolidacji środowisk gmin chcących korzystać z rozwiązań ekonomii społecznej w lokalnym rozwoju społecznym. Iławska Platforma Współpracy w swym ideowym zamyśle nawiązuje do wzorca wielkopolskiego oraz jest przykładem konsolidowania współpracy pomiędzy instytucjami administracyjnymi (PUP,

⁵ Zespół ds. wdrażania i promocji ekonomii społecznej został powołany Uchwałą Nr LII/994/2011 Zarządu Województwa Lubelskiego z dnia 26 lipca 2011 r.

PCPR, OPS w gminach) a Radą Organizacji Pozarządowych oraz podmiotami sektora ekonomii społecznej. Ważnym elementem działania Iławskiej Platformy Współpracy jest włączenie struktur gmin – zespołów synergii lokalnej (doradztwo w sprawach reintegracji społecznej i zawodowej) a także działających poszczególnych typów podmiotów ekonomii społecznej (kluby integracji społecznej, spółdzielnie socjalne).

W praktycznym ujęciu przykład iławski oznacza poszerzenie zakresu zainteresowania Powiatowego Zespołu ds. Ekonomii Społecznej.

Rys.3. Konstrukcja RPW w Powiecie Iławskim

Źródło: opracowanie na podstawie danych PCPR Iława

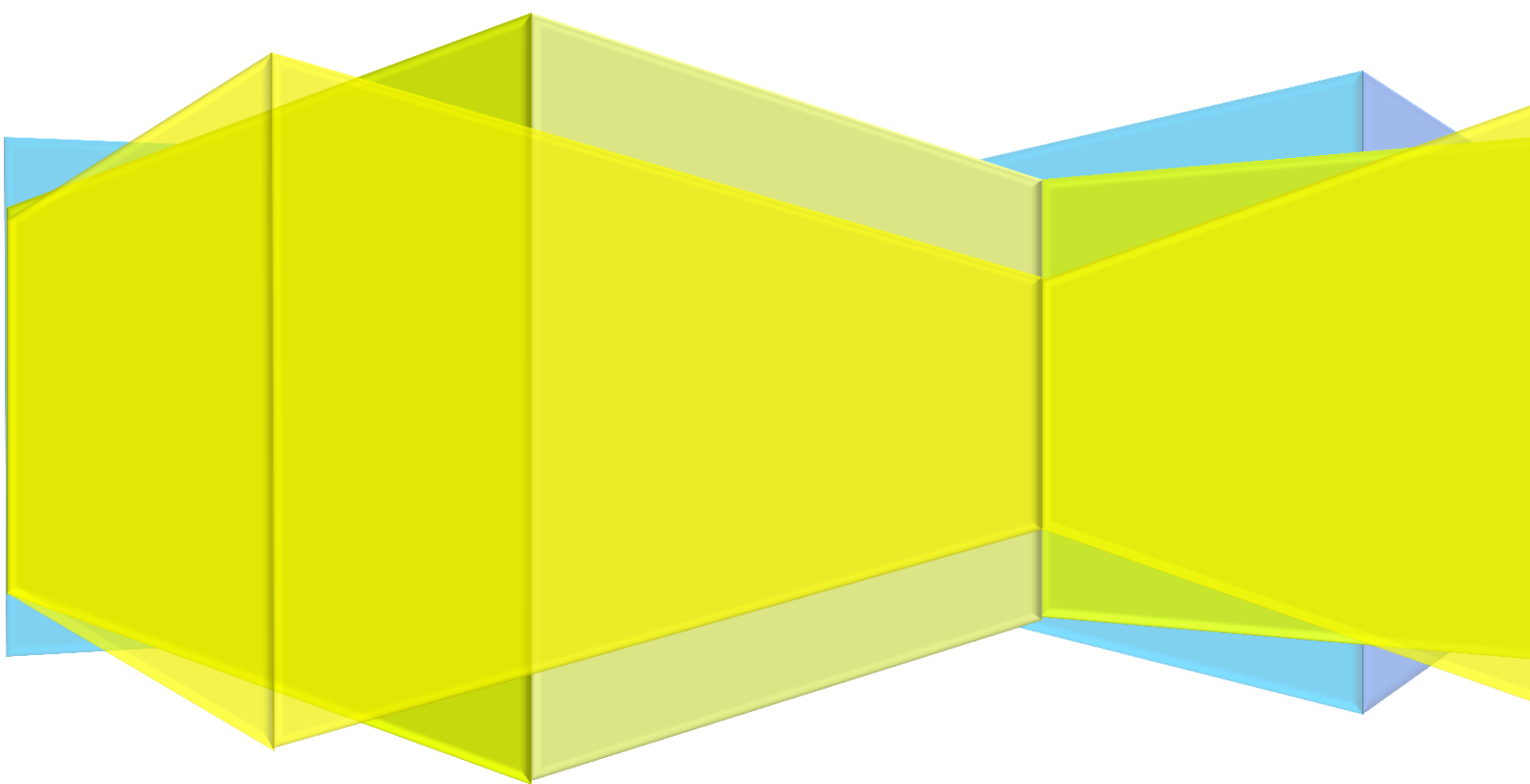
SŁOWO NA ZAKOŃCZENIE

Zaprezentowane w niniejszym opracowaniu treści na pewno nie wyczerpują obszaru zagadnień jakimi powinni interesować się inicjatorzy rozwoju ekonomii społecznej.

Od samego początku celem tego opracowania nie było dokonanie przeglądu wszystkich sfer działalności podmiotów ekonomii społecznej, a jedynie zwrócenie uwagi na najbardziej interesujące zagadnienia związane z inspirowaniem, poszukiwaniem i korzystaniem z dotychczasowych osiągnięć i dobrych praktyk. Dlatego też, uznano za ważne przedstawienie informacji przede wszystkim na temat:

- narzędzi pozyskiwania informacji do analizy i diagnozy potrzeb lokalnego środowiska, czyli w najbliższym otoczeniu przyszłego lub już funkcjonującego podmiotu ekonomii społecznej – *formularz oceny zasobów pomocy społecznej*,
- obowiązujących i preferowanych pojęć i definicji w sektorze ekonomii społecznej, szczególnie w kontekście PO WER i RPO na okres 2014-2020,
- przewidywanych przez instytucje zarządzające EFS i EFRR zasad i reguł wspierania, w tym wspierania finansowego,
- prostych i podstawowych zasad organizowania partnerstw,
- standardów OWES, czyli zwrócenia uwagi na problematykę jakości przygotowania organizacyjnego oraz świadczenia usług przez instytucje i podmioty, których podstawowym zadaniem jest doradztwo i wsparcie rozwoju ekonomii społecznej,
- znaczenia klauzul społecznych w działalności podmiotów ekonomii społecznej,
- wzorców i praktyk niektórych regionów w tworzeniu sieci i platform współpracy oraz organizowaniu organów doradczo-konsultacyjnych dla samorządu terytorialnego.

Kierując się powyższymi przesłankami, uznajemy że opracowanie to stanie się przysłowiowym „kieszonkowym poradnikiem”, z którego treści skorzystają i ci co zamierzają podjąć swoją działalność oraz ci co już działają w sektorze ekonomii społecznej. Jeśli opracowanie zostanie tak przyjęte to spełni to oczekiwania autorów.

„Publikacja współfinansowana ze środków Programu
Fundusz Inicjatyw Obywatelskich”